

Q. 156. (11)

III, 21.

Ve
3062

*De Jure Vicariorum Super
Academias confirmandi.*

X 231 3674

DECANUS
ORDINIS JURIDICI
IN ACADEMIA WITTENBERGENSIS
CASPAR HENRICUS
HORNIUS, JC.

Codicis Prof. Publ. Consiliarius Regii
& Electoralis in Senatu Provocationum
nec non Collegiorum Juridicorum, quæ hic sunt,
Assessor,

LECTURIS OMNIBUS

S. P. D.

DECANUS

ORDINIS IURIDICI

IN ACADEMIA VITTEBERGENSI

CASPAR HENRICH

HORNIIUS

Codex Prof. Publ. Constitutionis Regni

& Electoris in Terris, Principatibus

et Comitibus Electoralibus, quae hinc hinc

Alibi

LECTURAE QUINQUE

L. A. D. 1711

Vi antiquitates Academicas excusserunt, inter eos omnes convenit, Imperatores ac Reges Francicos æque ac Germanicos a *Caroli Magni* ævo Scholarum publicarum suscepisse curam, atque non tantum de illis instituendis recteque ordinandis, verum etiam conservandis sollicitos fuisse. Optime enim intellexerunt, quam multum interfit, illos, qui bonorum civium officia aliquando subire, & regendæ reipublicæ, ac sacris Ecclesiæ ministeriis adhiberi debent, in tenera ætate bene institui, atque bonarum artium doctrina & morum præceptis ad ea, quæ postea peragenda sunt in omni vita, recte præparari. Cumque existimarent, hanc juventutis institutionem a nemine melius feliciusque tractari posse, quam ab illis, qui vitæ monasticæ addicti, vel aliis collegiis ecclesiasticis adscripti tum otio abundabant, tum & sufficientibus vitæ sustentandæ subsidiis non destituebantur: monasteriis vel aliis ædibus sacris Scholas plerumque adjunxerunt. Natæ tamen postea & aliæ Scholæ cura beneficioque Imperatorum, ac Regum, in quibus majora studia omnesque artes liberales pleniori manu tractabantur, quæ propterea *Universitates Studiorum*, vel *Studia generalia* dicta sunt, & passim incrementa ceperunt variis privilegiis juribusque exornata. Inter quæ & illud potissimum fuit, quod Cæsares & Reges dignitatibus scholasticis honoribusque illos condecorari jusserint, voluerintque, qui doctrina insigniter excellerent, ut scilicet discipulis stimu-

stimulus adderetur, quo ad majorem diligentiam, laboresque sustinendos perpellerentur. Id vero, quod Imperatoribus atque Regibus placuit, & e publica re visum est, imitati sunt postea feliciter Principes & Status Imperii, postquam hæreditario & proprio jure provinciis atque regionibus præesse suis inceperunt. Varias enim passim & majores & minores Scholas condiderunt; & in Comitibus a *Maximiliano I.* Imperatore *VVormatiæ* celebratis anno a nato Christo *M CCCC XCV.* gravi sapientique consilio de excitandis provehendisque studiis doctrinarum Ecclesiæ ac reipublicæ necessariis deliberatum est. Ubi quidem re in omnem partem bene pensitata, a summo Senatu Septemvirum hæc ratio accommodatissima credita est tantæ rei perficiendæ, si e Septemviris quisque Academiam in sua ditione institueret, atque ea viris doctis instrueretur. Quæ causâ fuit, quod a *D. Friderico* Sapiente Electore Saxonie Academia hæc nostra in urbe *VVittenbergensi* fundaretur. Quoniam tamen *Studii* talis *generalis* seu *Universitatis Studiorum* hæc potissima ratio habita, quod in ea honores Academici bene meritis ita distribuerentur, ut horum vis ac usus esset per universum, quam late patet, Imperium, nec a quoquam axioma tale in dubium vocaretur, Cæsareis privilegiis opus esse visum est, quibus potestas dignitates scholasticas conferendi vim suam ubique exerentes inniteretur. Jus hoc majores Scholas privilegiis & juribus istis exornandi ad reservata Cæsareæ Majestatis semper est relatam, quo scilicet solus usus est

est Imperator tanquam fons omnium dignitatum, absque consortio Ordinum Imperii nostri: neque temere reperietur, qui Cæsari dubium fecerit partem hancce summæ Majestatis. Etsi enim non desunt, qui affirmant, quos nec male sentire puto, posse & quemlibet Principem Imperii vel ipsum, vel per alios, quibus hoc mandat, in territorio suo, vi territorialis potestatis, quæ summam Majestatem æmulatur, honores Academicos conferre: potestas tamen, quæ intra territorium, usu Juris Publici se continet, non impedit universale illud Cæsareum Jus, quod per totum Imperium Romano-Germanicum se diffundit. Quam ob causam etiam recentiores a Statibus Imperii conditæ Academiæ, earumque Fundatores non satis suis rebus consultum crediderunt, nisi Cæsaris autoritate jus conferendi dignitates muniretur. Uti autem, ceu ostendi, potestas hæc Cæsaris circa erigendas Academiæ a nemine in dubium vocatur, ita a Juris publici Doctoribus passim disceptari solet: num & *Vicariis Imperii*, qui ex veteri instituto & fundamentali ista lege, quam in sensu excellentiori *Auream Bullam* dicimus, throno vacante, Imperii nostri gubernacula tractant, hæc eadem facultas sit relicta? Rectissime mihi illi sentire semper visi sunt, quibus affirmativa placet. Ita enim induco animum, *Interregibus* istis omnem atque eandem potestatem jure competere, tributamque esse, quæ Imperatori, qui fatis, thronove cessit, data fuit, nisi qua parte ex legibus Imperii restrictio, aut coarctatio jurium manifesto se prodat. Id quod sane ipsa natura

rei fatis evincit. Postquam enim ita semel placuit, ut deficiente Cæsare, nullo existente successore, Majestas ejus, quæ alioquin imperantis discessu in totam rempublicam, tanquam subiectum commune, recidit, ad Principes hosce duos *Comitem Palatinum Rheni, & Electorem Saxonem* interim, donec novus eligatur Rex, devolvatur, necesse est, omnes illas partes Majestaticas, quas Cæsar habuit, ad hosce Pro-Reges deferri, nisi qua parte exceptio comprobari possit. Uti e contrario ea, quæ Cæsar non habuit, nec Vicarii vindicare sibi queunt; ita ut sic, quæ a Cæsare solo fieri nequiverunt, verum concursum Ordinum, saltem Archi-Principum, postularunt, ea quoque a solis Vicariis peragi non possint. Quousque enim forma Reipublicæ, vel Status illius immutatus non deprehenditur, eundem permanere, & superesse, censendum est; nec ita existimandum, morte Cæsaris jura Statuum & præcipue Electorum, quæ per ultimam Capitulationem firmata sunt, ulla ratione immutata esse. Neque etiam aliud, si Constitutionem Carolinam recte expendamus, nec vim ei facere velimus, ex eadem colligi, & obtineri potest. Namque per modum Universalis enunciati provisionem defert Vicariis, postea exempla subdit, & denique exceptionem superaddit. Quia vero nec Aurea Bulla, nec alia quædam lex publica jus circa Academias adimit Serenissimis Vicariis, satis temerarium est, hanc Juris Majestatici partem privato ausu Interregibus eripere velle. Ut adeo mirer, Illustrum Virum, qui Potentiissimis Vicariis litem de hoc jure movet,

movet, eo tantum argumento, quod res moram patiatur, atque ideo usque ad electionem novi Regis differenda sit, existimet, rem hanc confici posse. Nescio enim, qua ex lege sententiæ hujus rationes idoneas promere possit, & ubi res, quæ moram patiuntur, Vicariorum Imperio subducantur. Et profecto si has res excipere velimus, omnia fere extorquerentur Vicariis, & paucissima, quæ moram non patiuntur, illorum provisioni relinquerentur. Quod quidem vel Conditoribus Aureæ Bullæ vel alias etiam Cæsari ac Ordinibus Imperii in mentem venisse unquam, ego quidem non puto. Est, ubi & vivo Imperatore, absente scilicet eo, vel impedito, Vicarium munus subeant Archi-Principes isti duo *Palatinus & Saxo*. Quod dum fit, subordinata illorum potestas est Cæsaris arbitrio, atque tunc nemo negabit, inscio vel invito eo, a Vicario Privilegia Academica imperitari haud posse; nisi forte tam ampla potestas a Cæsare data fuerit, ut & hæc res submandato comprehensa censeatur. Plane si Imperator vel Rex non idoneus ad regendum Imperium sit, qualis casus in *D. Josepho* ob teneram ætatem ejus, cum eligeretur, contingere potuisset, jure suo libere, æque ac vacante throno, Vicarios posse uti, ambigendum non est. Utrum vero exemplum exerciti hujus juris a Vicariis, allegari, ac in medium produci possit, dubitarunt illi, qui argumentum hocce excutiendum susceperunt: Neque etiam memini, superioribus temporibus in ullum me incidisse, qui casum, ubi Jus hoc in usum deductum, indicasset. Quæ quidem res me permov-

vii

Vic
XL
Cap
Joh

vit, ut & ipse aliquando, carere publicam rem
exemplo tali, affirmarem. Quod tamen omne nihil de-
trahit juribus Interregum Serenissimorum: quoniam
si vel maxime occasio deficit jure suo utendi; non tamen
ideo jus statim ipsum deesse, vel semper defuisse, existi-
mandum est. Et quis magnopere mirabitur rarum hu-
jus juris usum, qui cogitat, non adeo frequenter Aca-
demias condi, ac per duo vel tria secula interregna non
adeo diuturna fuisse? Sed tamen cum non ita pridem
operam darem lectioni rerum *Hassiacarum Johannis Ju-
sti VVinckelmanni*, inter alia multa, haud passim obvia,
casum reperi, ubi Vicarius Imperii Academica privile-
gia indulsit. Scilicet oppidum est in ditionibus *Schau-
enburgensibus*, quod olim *Indago*, postea *Greven-Alves-
bagen* nuncupabatur, quasi dixeris *Comitis Adolphi in-
daginem*; hodie vero *Stadthagen* vocatur. In eo loco
Ernestus, Comes principali dignitate gaudens *Schau-
burgicus* anno M D C X. Scholam Illustriorem, Gy-
mnasium vocant, boni publici causa condiderat; sed
mox tamen consilia agitavit de commutando hoc Gy-
mnasio in Academiam. Quæ res, intercedente Electo-
rali Collegio, anno XI. ad *D. Rudolphum II.* delata, nec
difficilem Cæsarem experta est. Sed tum, nescio, quæ
remoræ, tum mors ipsius Imperatoris sufflaminarunt exitum
hujus instituti. Quam ob causam post fata *D. Ru-
dolphi*, *Ernestus* ad *Fridericum Comitem Palatinum*, Ele-
ctorem & eo tempore Interregem in partibus ad Rhe-
num & Juris Svecici ac Franconici accessit, atque ab eo facul-

facultatem petiit ac impetravit, ut Gymnasium istud in *Universitatem vel generale studium*, ut secundum veterem formulam, tabulæ loquuntur, convertere, illudque vel in isto loco relinquere, vel in alium, ubi commodum videretur, transferre liceret. Factum id est A. MDC XIX. Integras tabulas, quibus a Serenissimo Electore Palatino tanquam Vicario facultas hæc Principi, juraque Academica Lyceo isti plenissime data concessaque sunt, exhibet *VVinckelmannus*, quas huc transcribere institutum non permittit. (a) Dignum

(α) Dabimus tamen ex illis quædam excerpta: Wir Friedrich / von Gottes Gnaden / Pfalz-Gräfe bey dem Rhein / des Heil. Röm. Reichs Erz-Truchses und Churfürst / und in den Landen des Rheins / Schwaben und Fränckischen Reichens Fürseher und Vicarius, Herzog zu Bayern &c. &c. Thun kund hiermit jedermänniglich / daß der Wohlgebohrne / unser lieber besonder und des Reichs getreuer Fürst / Ernst Graf zu Holsstein / Schauenburg und Sternberg / Herr zu Ghesmen &c. Uns in Unterthänigkeit zu erkennen geben / welcher gestalt Er mit vorgedachten Rath seiner Prälaten / Ritterschafft und Städten / auch dessen anreizenden Nachbarn / für die höchste Nothdurfft zu seyn erachtet / ein Gymnasium, welches der Orth noch gemangelt / GOTT dem Allmächtigen zu Ehren / zur Wohlfahrt des Heil. Röm. Reichs Teutscher Nation, und der blühenden Jugend znm besten / in seiner Stadt Gravenz

gnum tamen est, quod annotetur, Juris Professori-
bus præter Corpus Juris Civilis, Feudalis &
Canonici, atque Imperii Constitutiones, allega-
tionem & conciliationem Juris Franconici & Sa-
xonici

Graven-Alveshagen anzustellen und aufzurichten /
welches denn auch also sey effectuirt worden. Und
wäre demnach seine fleißige Bitte an Uns / als Vicarium
des Heil. Reichs / obgenannte Stadt Graven-Alvens-
hagen / oder welche unter seinen Städten darzu für die
bequemlichste und tauglichste / zur Zeit möge erachtet
werden / pro loco & sede Universalis Studii zu qualifici-
ren / und sein aufgerichtetes Collegium Professorum all-
da ex Gymnasio in Academiam, **GOTT** zu sondern
Ehren / zu Wohlfarth des Heil. Röm. Reichs Teut-
scher Nation, und der Christlichen studierenden Jugend/
als Pflauren aller Geistlichen und Weltlichen Regi-
menten zum besten / gleich andern Universitäten und Aca-
demien auf gewisse masse zu erigiren und zu erhöhen. **ic. ic.**
Erigiren und erhöhen demnach in Krafft tragenden Vi-
cariats obgedacht zu Graven-Alveshagen angeordnetes
Gymnasium zu einer Universität und Academi und Ge-
neral-Studio, und geben ihn Graf Ersten vom Schaumburg
ic. gnugsame Macht und Gewalt zu mehrgedach-
ten Graven-Alveshagen / oder in einer andern seiner zu sol-
chem Werck bequemen Stadt eine Universität und Gene-
ral-Studio anzustellen und zu ordnen. Also und derges-
talt / daß ihm / seinen Erben und Nachkommen / regierenden
Grafen zu Hollstein und Schauenburg concediret und
erlaubet seyn soll / idoneos Professores trium Faculta-
tum

xonici in illis commendari: (β). Quæ res manifestum indicium præbet, jura hæc antiqua domestica per admissionem peregrini juris neutiquam abrogata esse, operamque dare debere Juris peritos, ut utroque Jure & domestico & peregrino recte utantur, & alios uti doceant. Visum postea fuit optimo Principi Academiam in oppido suo, *Rintelino* ad *Visurgim* instituere atque erigere. Quod institutum *Ferdinandus 11.* auctoritate Cæsarea comprobavit, sed, quod non præ-

b 2

termit-

tum nempe Theologiæ, Juris utriusque & Medicinæ, nec non Magistros artium & lingvarum zu bestellen ꝛc. So geben zu Heydelberg / den Neunzehenden Tag des Monats Julii, nach unsers HErrn und Seeligmachers Jesu Christi Geburth in Sechshundert und Neunzehenden Jahr.

Friedrich P. Churfürst.

Johann Christoff von der Grün /
zu Beyersberg / ꝛc. der
Pfalz Cansler.

(β) Die geistl. und weltliche Rechten in Corpore Juris Civilis, Feudalis & Canonici begriffen / wie auch des Heil. Reichs Abschied / neben Allegation und Conciliation der Fränckischen und Sächsischen Rechten. ꝛc.

termittendum, quoad professionem saltem artium liberalium & Philosophiæ, nec non Medicinæ & Juris Prudentiæ, ceu Diploma, A. MDCXX. nono mensis Maji, in Civitate Vienna datum, factis testatur. Legi id potest apud *Winckelmannum* loco, quem excitavimus supra. (γ) Ut adeo in hoc Privilegio Ferdinandino Theologica Facultas exclusa sit, quæ tamen in tabulis Palatinis omni-

(γ) Ferdinandus II: Quamobrem ab illo nostro & sacri Imperii Principe fideli dilecto Ernesto, Comite Holfatiæ, Schauenburgi & Sternbergi, Domino Gehmæ &c. humiliter rogati, ut quam magno labore gravibusque impensis in oppido suo Rinteleno ad Visurgim sito instituit atque erexit Academiam, requisitis rerum omnium commoditatibus locupletatam & accommodatam auctoritate nostra Cæsarea confirmare, nec non privilegiis, libertatibus, honoribus, Franchisis, immunitatibus & prærogativis Academicis clementer munire & exornare dignaremur. Nos maturo super hoc adhibito consilio & deliberatione precibus ejusmodi per sese honestis & æquis benigne deferendum duximus, ac proinde ex certa scientia ac de Cæsareæ potestatis nostræ plenitudine in vim motus proprii antedictum Studium ab eodem Illustri Principe Ernesto erectum ac fundatum quoad professionem artium liberalium & Philosophiæ, nec non Medicinæ & Juris prudentiæ omni meliori forma & modo approbamus, ratificamus & confirmamus, & in Gymnasium Academicum erigimus &c.

omnimodo comprehensa erat. Inaugurata est post XVII. Julii anno MDC XXI. magna pompa Academia Rintelensis. Qua de re apud *VVinkelmannum* & alibi plura habentur. Super est tamen mihi haud leve dubium, num jure Elector *Palatinus* id sibi vindicaverit, ut in istis tractibus Vicariatus munus usurparet? Neminem enim fugit, Comitatum *Schauenburgicum* partem esse Saxoniae veteris inferioris, atque ideo Potentissimo Electori Saxoni potius Jus esse in his regionibus vicario Imperio defungi. Sed hanc rem aliis discutiendam relinquo. Paucis enim nunc agendum de ortu atque honesta vitae ratione clarissimi Candidati nostri **ADAMI CONRADI GARBII**, in cujus gratiam hoc quicquid est scriptiois inter alia quam plurima agenda, parumque firma valetudine mihi natum est. Ordiamur autem, sicut usitatum, a patria. Aspexit noster primam lucem anno octogesimo nono seculi superioris in oppido inclyto, quod a Francis nomen & originem ducit. Est illud *Franckenbusa* ad *VVipparim*, quem locum *Franci* subactis ope *Saxonum Thuringis*, cessaque focis in praemium auxilii praestiti illa Regni parte, quae trans *Onestruttam* sita *Nordthuringia* olim dicebatur, propter salinas sibi reservarunt, atque in eo, quod circa annum XXV. seculi sexti post Christum na-

Conf. L
tichius
Tom. 5.
rum Ger
1. 9. c. 2. f
249. Tom
1. 21. c. 4.
fol. 748.
Joh. Eiel
rod. Rint
lium am
num f.
Fund. Ac
dem. Rint
tel.

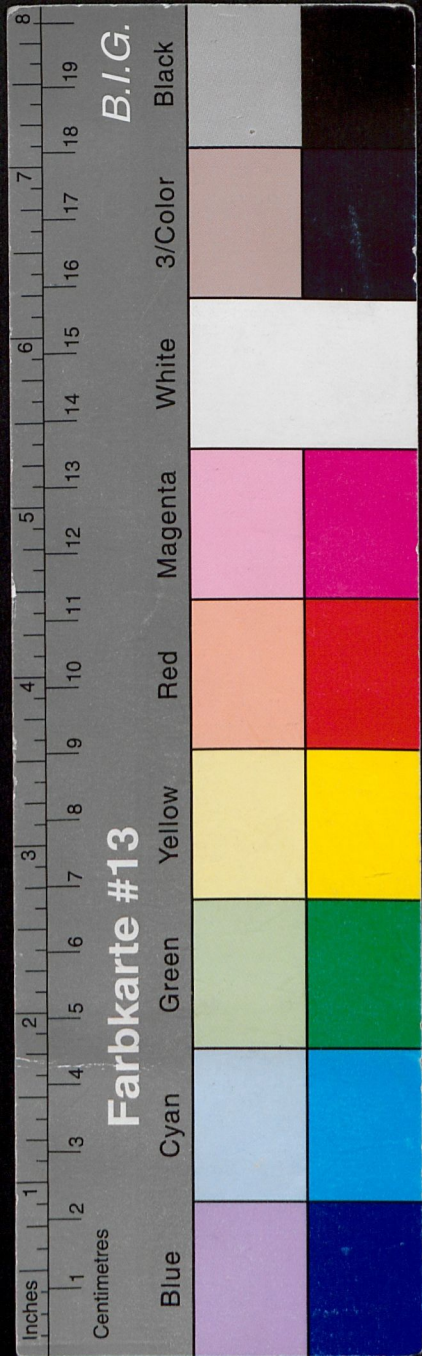
tum contigit, urbem condiderunt. Parentes habet integerrimæ existimationis, qui adhuc superstites sunt, & Patrem quidem ADRIANUM GARBIVM, Salinatorem & Virum civis boni omnes partes egregie explentem, matrem autem BARBARAM SABINAM LÖHNIAM, fœminam virtutibus sexus sui præstantissimam. Simul autem & domestica disciplina optimorum Parentum, quibus nulla major sollicitudo fuit, quam educatio filii hujus, &, postquam doctrinæ capax fuit, Scholæ consuetudine in pueritia ad Christianæ religionis præcepta, timorem Dei & virtutum officia asvesfactus est, & primis literarum elementis eruditus. Postea, cum septimum ageret annum, Parentes in ludum nobilem patrium ablegarunt eum, ubi sub optimorum Præceptorum institutione insigniter profecit, atque avidus doctrinæ & arripiens ea, quæ proponebantur, per gradus ascendit, donec tandem supremæ classi Lycæi illius adscriberetur. Quod dum factum est, magnas gratias debere se profitetur clarissimo & eruditissimo Viro JOHANNI HOFFMANNO, qui Scholam istam magna cum laude regit, atque maxima fide, parique dexteritate studia scholastica nostri Candidati feliciter moderatus est. Cum autem utilissimis rebus sic excultus esset, in Academiam *Salanam* omnium ore celeberrimam jussu auctoritateque Parentum aliorumque, quorum consiliis

liis regebatur, venit. Adjunxit ibidem ad studia pri-
ora, Philosophica, atque Doctoribus eximiis, do-
ctissimis atque nobilissimis viris BRAUNIO & GER-
HARDO felicissime est usus, quorum industria atque
doctrina eo profecit, ut ad Juris artem bene
præparatus accedere posset. Hoc dum fecit, sta-
dia Juris universi, monstrante viam consultissimo
STRUVIO, emensus est. Sed tamen & sedulo ad-
hæsit magnifico atque excellentissimo VVILDVO-
GELIO, consumatissimo Jurisconsulto, & Serenis-
simi Principis Saxo-Isenacensis Consiliario intimo,
quum exactissime, ut facere solet, varias Juris partes
interpretaretur. Non minori studio excellentissi-
mum Antecessorem BRUCKNERUM, nec non HA-
NEMANNUM, BECKIUM, doctissimos, & consul-
tissimos viros sectatus est, ex quorum omnium præ-
ceptis & institutis insignem sibi copiam artis scien-
tiæque legalis comparavit. Perpulit illum postea
ardor discendi in illustrem *Fridericianam* Academi-
am, quæ *Halis* floret, ubi celeberrimum auditorium
THOMASIANUM assidue frequentavit; Simul-
que etiam aliis præstantissimis viris, & excellentissi-
mis JCTis omni laude conspicuis, diligens adfuit au-
ditor. His peractis cogitare cœpit, non sibi tan-
tum, sed publicæ etiam rei quæsitum esse, quod
per suos labores ac diligentiam comparavit.
Quam ob causam in lucem fori & medium homi-
num

num prodire constituit, atque, ut cum decore id fieri posset, honores Academicos a nobis modeste petiit. Admissus ad examina bene stetit, & talem se præstitit, ut ordo decreverit, facultatem publica specimina edendi Candidato huic concedendam esse. Itaque proxima die Jovis disputationem inauguralem *de Sensu vero Legis Anastasiane*, D. V. publice habebit, quam honoratissimus Collega noster, Excellentissimus DN. BEYERUS moderabitur. Meum vero est, ut Magnificum Dominum PRO-RECTOREM, Illustrissimum Dominum Comitem, Perillustrem Dominum Baronem, Patres denique & Cives Academiae, omnesque, qui rebus hisce bene cupiunt, omni observantia, cultu & studio rogem & precer, ut Illustri & honorifica sua præsentia solennem hunc actum cohonestare velint. Dabimus operam, ut magnum hocce benevolentiae genus gratumque officium omnibus modis queamus redhostire. P. P. XII. p. Trinit. M DCC XI.

VITEMBERGAE,

LITERIS GERDESIANIS.

Q. 156. (11)

III, 21.

Ve
3062

*De Jure Vicariorum Super
Academias confirmandi*

X 231 3674

DECANUS
ORDINIS JURIDICI
IN ACADEMIA WITTENBERGENSIS
CASPAR HENRICUS
HORNIUS, JC.

Codicis Prof. Publ. Consiliarius Regii
& Electoralis in Senatu Provocationum
nec non Collegiorum Juridicorum, quæ hic sunt,
Assessor,

LECTURIS OMNIBUS

S. P. D.

